

VELKÝ SENÁT

VĚC STRAND LOBBEN A OSTATNÍ proti NORSKU

(stížnost č. 37283/13)

ROZSUDEK
[Výňatky]

ŠTRASBURK

10. září 2019

Tento rozsudek je konečný, může však být předmětem redakční úpravy.

Rozsudek je v autentickém anglickém a francouzském znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořízený úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.

(...)

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

(...)

2. *Právo první stěžovatelky podat stížnost jménem druhého stěžovatele*

c) **Hodnocení Soudu**

156. Soud konstatuje, že sporné zbavení rodičovské odpovědnosti a povolení osvojení, o němž rozhodl okresní úřad sociální pomoci dne 8. prosince 2011 a jež potvrdil městský soud dne 22. února 2012, přičemž odvolání proti jeho rozhodnutí bylo odvolacím soudem zamítnuto, nepochybně vedlo ke zpřetrhání právních vazeb mezi první stěžovatelkou a druhým stěžovatelem. Soud rozhodl, že tato skutečnost není rozhodující pro to, zda rodič může být aktivně legitimován k podání stížnosti jménem dítěte u Soudu (viz např. *A.K. a L. proti Chorvatsku*, č. 37956/11, rozsudek ze dne 8. ledna 2013, § 46). Soud v uvedeném rozsudku dále uvedl:

„... Podmínky, kterými se řídí individuální stížnosti podle Úmluvy, nemusí být nutně stejné jako vnitrostátní kritéria týkající se aktivní legitimace. Vnitrostátní pravidla mohou v tomto ohledu sloužit jiným účelům než těm, které předpokládá článek 34, a i když tyto účely mohou být někdy obdobné, nemusí tomu tak být vždy (viz obdobně *Norris proti Irsku*, č. 10581/83, rozsudek ze dne 26. října 1988, § 31).

47. Soud upozorňuje na zásadu, že předmět a účel Úmluvy jako nástroje ochrany jednotlivců vyžaduje, aby její ustanovení, a to jak procesní, tak hmotněprávní, byla vykládána a uplatňována tak, aby její záruky fungovaly v praxi a byly účinné (viz mj. *Loizidou proti Turecku* (předběžné námitky), č. 15318/89, rozsudek ze dne 23. března 1995, §§ 70-72). Postavení dětí podle článku 34 vyžaduje pečlivé uvážení, neboť děti se obecně musí spoléhat na jiné osoby, které budou uplatňovat jejich nároky a zastupovat jejich zájmy, neboť děti nemusí být ve věku, aby mohly v jakémkoli skutečném smyslu schválit kroky, které mají být učiněny jejich jménem, nebo k tomu nemusí být způsobilé (*P.C. a S. proti Spojenému království*, č. 56547/00, rozsudek ze dne 11. listopadu 2001). Soud zastává názor, že v této oblasti je třeba se vyhnout restriktivnímu nebo technickému přístupu“ (tamtéž, § 46-47).

157. Vzhledem k tomu, že X byl osvojen, jeho jedinými zástupci by podle vnitrostátních právních předpisů, pokud jde o veškeré otázky týkající se skutečností, které nastaly po nabytí právní moci osvojení, byli jeho osvojitelé. Pokud však jde o řízení o osvojení, které bylo vedeno v době, kdy první stěžovatelka ještě měla plnou odpovědnost za X, je podle judikatury Soudu v zásadě v zájmu dítěte zachovat rodinné vazby, s výjimkou případů, kdy existují závažné důvody, které odůvodňují přerušení těchto vazeb (*A. K. a L. proti Chorvatsku*, cit. výše, § 49). Kromě toho Soud v souvislosti s článkem 8 Úmluvy několikrát připustil, že rodiče, kteří nemají rodičovská práva, se na něj mohou obrátit jménem svých nezletilých dětí (viz rozsudek *Scozzari a Giunta*, cit. výše, § 138–39), přičemž klíčovým kritériem pro Soud v těchto případech bylo riziko, že by se o zájmech některých dětí nedozvěděl a že by jim byla

odepřena účinná ochrana jejich práv vyplývajících z Úmluvy (viz obdobně *Lambert a ostatní proti Francii*, č. 46043/14, rozsudek velkého senátu ze dne 5. června 2015, § 94).

158. Pokud stížnost podá jménem dítěte jeho biologický rodič, může se stát, že Soud zjistí, že zájmy rodiče a dítěte si odporují. Střet zájmů má význam pro otázku, zda je stížnost podaná jednou osobou jménem jiné osoby přijatelná (viz např. *Kruškić proti Chorvatsku*, č. 10140/13, rozhodnutí ze dne 25. listopadu 2014, § 101–102). Vláda v tomto případě vznesla námitku z těchto důvodů.

159. Soud má za to, že otázka možného střetu zájmů mezi první stěžovatelkou a druhým stěžovatelem se překrývá a úzce prolíná s otázkami, které je povinen posoudit při řešení stížnosti podané první stěžovatelkou vlastním jménem a jménem druhého stěžovatele z důvodu porušení jejich práva na respektování rodinného života podle článku 8. V projednávaném případě nespátňuje takový střet zájmů, který by vyžadoval zamítnutí stížnosti první stěžovatelky podané jménem druhého stěžovatele. Námitku vlády je proto třeba zamítnout.

B. Rozhodnutí ve věci samé

(...)

4. Hodnocení Soudu

a) Obecné zásady

202. První odstavec článku 8 Úmluvy zaručuje každému právo na respektování rodinného života. Z judikatury Soudu jednoznačně vyplývá, že vzájemné soužití rodičů a dětí představuje základní prvek rodinného života a vnitrostátní opatření bránící tomuto soužití představují zásah do práva chráněného tímto ustanovením. Každý takový zásah představuje porušení tohoto článku, pokud není „v souladu se zákonem“, nesleduje cíl nebo cíle, které jsou legitimní podle jeho druhého odstavce, a nelze jej považovat za „nezbytný v demokratické společnosti“ (viz mj. *K. a T. proti Finsku*, č. 25702/94, rozsudek z 12 července 2001, § 151; a *Johansen proti Norsku*, č. 17383/90, rozsudek ze dne 7. srpna 1996, § 52).

203. Při určování, zda byla splněna poslední uvedená podmínka, Soud posoudí, zda s ohledem na veškeré okolnosti daného případu byly pro účely čl. 8 odst. 2 důvody pro přijetí tohoto opatření relevantní a dostatečné (viz mj. rozsudek *[Paradiso a Campanelli proti Itálii]*, č. 25358/12, rozsudek velkého senátu ze dne 24. ledna 2017, § 179). Pojem „nezbytné“ dále předpokládá, že zásah odpovídá naléhavé společenské potřebě a zejména že je přiměřený sledovanému legitimnímu cíli, přičemž je třeba brát ohled na spravedlivou rovnováhu, která musí být dosažena mezi příslušnými vzájemně si odporujícími zájmy (tamtéž, § 181).

204. Pokud jde o rodinný život dítěte, Soud potvrzuje, že panuje široká shoda, včetně mezinárodního práva, na tom, že ve všech rozhodnutích týkajících se dětí je prvořadý jejich nejlepší zájem (viz mj. *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, č. 41615/07, rozsudek velkého senátu ze dne 6. července 2010, § 135). Soud totiž zdůraznil, že v případech týkajících se péče o děti a omezení styku musí mít zájem dítěte přednost před všemi ostatními hledisky (viz *[Jovanovic proti Švédsku]*, č. 10592/12, rozsudek ze dne 22. října 2015, § 77 a *Gnahoré proti Francii*, č. 40031/98, rozsudek ze dne 40031/98, § 59).

205. Současně je třeba podotknout, že ohled na jednotu rodiny a sloučení rodiny v případě oddělení jsou neodmyslitelnými aspekty práva na respektování rodinného života podle článku 8. Proto v případě nařízení veřejné péče omezující rodinný život mají orgány pozitivní povinnost přijmout opatření umožňující sloučení rodiny, jakmile to je rozumně proveditelné (*K. a T. proti Finsku*, cit. výše, § 178).

206. V případech, kdy si příslušné zájmy dítěte a zájmy rodičů odporují, článek 8 vyžaduje, aby vnitrostátní orgány našly spravedlivou rovnováhu mezi těmito zájmy a aby v procesu vyvažování byl zvláštní význam přikládán nejlepšímu zájmu dítěte, které mohou v závislosti na své povaze a závažnosti převážet nad zájmy rodičů (viz např. *Sommerfeld proti Německu*, č. 31871/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 64)) a odkazy v něm obsažené).

207. Obecně platí, že nejlepší zájem dítěte vyžaduje na jedné straně zachování vazeb dítěte s jeho rodinou s výjimkou případů, kdy se rodina ukáže jako obzvlášť nevhodná, neboť zpretrhání těchto vazeb znamená vykořenění dítěte. Z toho vyplývá, že rodinné vazby mohou být zpretrhány pouze za zcela mimořádných okolností a že je třeba učinit vše pro zachování osobních vztahů a případně pro „obnovení“ rodiny (viz *Gnahoré*, cit. výše, § 59). Na druhou stranu je též zjevně v zájmu dítěte zajistit jeho vývoj ve zdravém prostředí a rodič nemůže mít podle článku 8 právo na to, aby byla přijata taková opatření, která by poškodila zdraví a vývoj dítěte (viz mj. *Neulinger a Shuruk*, cit. výše, § 136; *Elsholz proti Německu*, č. 25735/94, rozsudek velkého senátu ze dne 13. července 2000, § 50, a *Maršálek proti České republice*, č. 8153/04, rozsudek ze dne 4. dubna 2006, § 71). Panuje významná mezinárodní shoda na tom, že dítě nesmí být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli s výjimkou případů, kdy příslušné orgány v souladu s platnými právními předpisy a postupy stanoví, že takové oddělení je nezbytné v nejlepším zájmu dítěte, přičemž takové rozhodnutí podléhá soudnímu přezkumu (viz čl. 9 odst. 1 Úmluvy OSN o právech dítěte (...)). Kromě toho jsou smluvní státy povinny zavést praktické a účinné procesní záruky na ochranu nejlepšího zájmu dítěte a zajistit jejich provádění (viz obecný komentář Výboru OSN pro práva dítěte č. 14 (2013) o právu dítěte na to, aby byl jeho nejlepší zájem považován za prvořadé hledisko, (...)).

208. Další hlavní zásadou je, že rozhodnutí o svěření do péče by mělo být považováno za přechodné opatření, které je třeba ukončit, jakmile to okolnosti dovolí, a že veškerá opatření týkající se přechodné péče by měla být v souladu s konečným cílem, kterým je opětovné sloučení biologických rodičů a dítěte (viz např. *Olsson proti Švédsku* (č. 1), č. 10465/83, rozsudek ze dne 24. března 1988, § 81). Výše uvedená pozitivní povinnost přijmout opatření, která umožní sloučení rodiny, jakmile to bude rozumně proveditelné, začne na příslušné orgány doléhat od počátku doby péče s postupně rostoucí silou, vždy však s výhradou jejího vyvážení s povinností zohlednit nejlepší zájem dítěte (viz např. *K. a T. proti Finsku*, cit. výše, § 178). U tohoto typu případů je třeba přiměřenost opatření posuzovat podle rychlosti jeho provedení, neboť plynutí času může mít nenapravitelné důsledky pro vztahy mezi dítětem a rodičem, s nímž nežije (viz mj. *S. H. proti Itálii*, č. 52557/14, rozsudek ze dne 13. října 2015, § 42). Pokud tedy orgány nesou odpovědnost za stav, kdy dojde k rozpadu rodiny, protože nesplnily svou výše uvedenou povinnost, nemohou rozhodnutí o povolení osvojení založit na neexistenci vazeb mezi rodiči a dítětem (viz *Pontes proti Portugalsku*, č. 19554/09, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, § 92 a 99). Kromě toho budou vazby mezi rodinnými příslušníky a vyhlídky na jejich úspěšné sloučení oslabeny, pokud jim budou kladeny překážky vzájemného snadného

a pravidelného přístupu (viz *Scozzari a Giunta*, cit. výše, § 174 a *Olsson* (č. 1), cit. výše, § 81). Pokud však od původního převzetí dítěte do veřejné péče uplynula delší doba, může zájem dítěte na tom, aby se jeho faktická rodinná situace znovu nezměnila, převážet nad zájmem rodičů na sloučení rodiny (viz *K. a T. proti Finsku*, cit. výše, § 155).

209. Pokud jde o nahrazení pěstounské péče rozsáhlejšími opatřeními, jakým je zbavení rodičovské odpovědnosti a povolení osvojení, v jehož důsledku se právní vazby stěžovatelů s dítětem definitivně zpretrhají, je třeba zopakovat, že „taková opatření by měla být uplatňována pouze za mimořádných okolností a lze je odůvodnit pouze tehdy, pokud by byla motivována naléhavým požadavkem nejlepšího zájmu dítěte“ (viz např. *Johansen*, cit. výše, § 78, a [*Aune proti Norsku*, č. 52502/07, rozsudek ze dne 28. října 2010,] § 66). Z povahy osvojení vyplývá, že neexistují žádné reálné vyhlídky na obnovení soužití nebo sloučení rodiny a že je naopak v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo trvale umístěno do nové rodiny (viz *R. a H. proti Spojenému království*, č. 35348/06, rozsudek ze dne 31. května 2011, § 88).

210. Při určování, zda důvody napadených opatření byly relevantní a dostatečné pro účely čl. 8 odst. 2 Úmluvy, zohlední Soud skutečnost, že vnímání vhodnosti zásahů orgánů veřejné moci do péče o děti se v jednotlivých smluvních státech liší v závislosti na takových hlediscích, jakými jsou tradice týkající se úlohy rodiny a státních zásahů do rodinných záležitostí a dostupnost zdrojů pro veřejná opatření v této konkrétní oblasti. Zásadní význam má však v každém případě zohlednění nejlepšího zájmu dítěte. Kromě toho je třeba mít na paměti, že vnitrostátní orgány mají tu výhodu, že jsou v přímém kontaktu se všemi dotčenými osobami, a to často již ve fázi, kdy se opatření týkající se péče zvažují, nebo bezprostředně po jejich provedení. Z těchto úvah vyplývá, že úkolem Soudu není nahrazovat vnitrostátní orgány při výkonu jejich odpovědnosti za úpravu péče o děti a práv rodičů, jejichž děti byly svěřeny do veřejné péče, ale naopak přezkoumávat soulad rozhodnutí přijatých těmito orgány při uplatňování uvážení s Úmluvou (viz např. *K. a T. proti Finsku*, cit. výše, § 154 a *Johansen*, cit. výše, § 64).

211. Prostor pro uvážení, který je třeba přiznat příslušným vnitrostátním orgánům, se bude lišit s ohledem na povahu problémů a závažnost dotčených zájmů, jakými jsou na jedné straně důležitost ochrany dítěte v situaci, která je vyhodnocena jako vážně ohrožující jeho zdraví nebo vývoj, a na straně druhé cíl sloučení rodiny, jakmile to okolnosti dovolí. Soud tedy uznává, že orgány mají při posuzování nezbytnosti převzetí dítěte do péče široký prostor pro uvážení (viz např. *K. a T. proti Finsku*, cit. výše, § 155 a rozsudek *Johansen*, cit. výše, § 64). Tento prostor pro uvážení však není neomezený. Soud například v některých případech přikládal váhu tomu, zda se orgány před převzetím dítěte do veřejné péče nejprve pokusily přijmout méně drastická opatření, například podpůrná nebo preventivní opatření, a zda se tato opatření ukázala jako neúspěšná (viz např. *Olsson* (č. 1), cit. výše, §§ 72-74; *R.M.S. proti Španělsku*, č. 28775/12, rozsudek ze dne 18. června 2013, § 86 a *Kutzner proti Německu*, č. 46544/99, rozsudek ze dne 26 února 2002, § 75). Veškerá další omezení, například omezení práva rodičů na styk s dítětem, a veškeré právní záruky, jejichž cílem je zajistit účinnou ochranu práva rodičů a dětí na respektování jejich rodinného života je třeba podrobit přísnější kontrole. Taková další omezení s sebou nesou nebezpečí, že rodinné vztahy mezi rodiči a malým dítětem budou fakticky zmařeny (viz rozsudek *K. a T. proti Finsku*, cit. výše, tamtéž, a rozsudek *Johansen*, cit. výše, tamtéž).

212. V případech týkajících se opatření veřejné péče Soud dále přihlédne k rozhodovacímu procesu orgánů, aby zjistil, zda byl veden tak, aby zajistil, že názory a zájmy biologických rodičů budou orgánům sděleny a řádně zohledněny a že budou moci včas uplatnit opravné prostředky, které mají k dispozici (viz např. *W. proti Spojenému království*, č. 9749/82, rozsudek ze dne 8. července 1987, § 63 a *Elsholz*, cit. výše, § 52). Je třeba určit, zda s ohledem na konkrétní okolnosti případu a zejména na závažnou povahu rozhodnutí, která mají být přijata, byli rodiče do rozhodovacího procesu zapojeni v míře dostatečné k tomu, aby jim byla poskytnuta potřebná ochrana jejich zájmů, a zda měli možnost se k věci plně vyjádřit (viz např. *W. proti Spojenému království*, cit. výše, § 64; *T. P. a K. M. proti Spojenému království*, č. 28945/95, rozsudek velkého senátu ze dne 10. května 2001, § 72; *Neulinger a Shuruk*, cit. výše, § 139 a *Y. C. proti Spojenému království*, č. 4547/10, rozsudek ze dne 13. března 2012, § 138). Z výše uvedených úvah vyplývá, že uplatnění soudních opravných prostředků ze strany biologických rodičů s cílem dosáhnout sloučení rodiny s jejich dítětem jim nemůže být samo o sobě vytýkáno. Kromě toho v obdobných případech vždy hrozí nebezpečí, že jakékoli procesní průtahy fakticky povedou k vyřešení případu předloženého soudu dříve, než proběhne jednání. Stejně tak účinné respektování rodinného života vyžaduje, aby budoucí vztahy mezi rodičem a dítětem byly určovány výhradně ve světle všech relevantních úvah, a nikoliv pouhým plynutím času (viz *W. proti Spojenému království*, cit. výše, § 65).

213. To, zda rozhodovací proces dostatečně chránil zájmy rodiče, závisí na konkrétních okolnostech každého případu (viz např. *Sommerfeld*, cit. výše, § 68). S ohledem na posouzení tohoto případu Soud podotýká, že ve výše uvedeném případě byl povolán, aby přezkoumal otázku nařízení psychologického posudku k možnostem navázání kontaktu mezi dítětem a stěžovatelem. Uvedl, že obecně platí, že je na vnitrostátních soudech, aby posoudily důkazy, které jim byly předloženy, včetně prostředků ke zjištění relevantních skutečností (viz *Vidal proti Belgii*, č. 12351/86, rozsudek ze dne 22. dubna 1992, § 33). Bylo by přehnané tvrdit, že vnitrostátní soudy jsou vždy povinny přibrat znalce z oboru psychologie k otázce navázání kontaktu s rodičem, který nemá dítě v péči, ale tato otázka závisí na konkrétních okolnostech každého případu, kdy je třeba náležitě zohlednit věk a vyspělost daného dítěte (viz *Sommerfeld*, cit. výše, § 71).

b) Použití uvedených zásad na tento případ

214. Účastníci řízení se shodují na tom, a Soud to považuje za jednoznačně prokázané, že napadená rozhodnutí přijatá v řízení zahájeném první stěžovatelkou dne 29. dubna 2011 (...), počínaje rozhodnutím úřadu ze dne 8. prosince 2011 a konče rozhodnutím odvolacího senátu Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2012, znamenala zásah do práva stěžovatelů na respektování jejich rodinného života podle čl. 8 odst. 1. Dále je nesporné, že byla přijata v souladu se zákonem, konkrétně se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí (...), a sledovala legitimní cíle, konkrétně „ochranu zdraví nebo morálky“ a „práva a svobody“ X. Soud nevidí důvod, proč by měl rozhodnout jinak. Zásah tak splnil dvě ze tří legitimních podmínek stanovených v čl. 8 odst. 2. Spor se v tomto případě týká třetí podmínky: zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“.

215. S ohledem na omezení rozsahu svého přezkumu (...), se Soud zaměří na přezkum provedený městským soudem, jak je popsán v jeho rozsudku ze dne 22. února 2012, který

následně nabytí právní moci dne 15. října 2012, kdy odvolací senát Nejvyššího soudu zamítl odvolání první stěžovatelky (...).

216. Na úvod Soud poznamenává, že senát městského soudu byl složen z profesionálního soudce, (laického) přisedícího a psychologa. Konal jednání, které trvalo tři dny a kterého se zúčastnila první stěžovatelka spolu se svým právním zástupcem a v jehož rámci vypovídalo dvacet jedna svědků, včetně znalců (viz § 98 výše). Soud navíc podotýká, že městský soud působil jako orgán přezkumu a že řízení obdobné řízení před tímto soudem dříve vedl a podobně rozsáhle odůvodnil okresní úřad sociální pomoci, který byl složen obdobně jako městský soud (...). Rozsudek městského soudu byl přezkoumán v odvolacím řízení o dovolání u vrchního soudu (...), které následně přezkoumal odvolací senát Nejvyššího soudu (...).

217. Městský soud svým rozsudek rozhodl, že nezruší rozhodnutí o péči o X, zbaví první stěžovatelku rodičovské odpovědnosti k němu a povolí jeho osvojení pěstouny v souladu s § 4–21 a § 4–20 zákona o sociálně-právní ochraně dětí (...). Soud konstatuje, že městský soud se při odůvodňování svých rozhodnutí opíral o několik důvodů, nicméně připomíná, že podle výše uvedených ustanovení byla zásadní podmínkou pro přijetí napadených opatření schopnost biologického rodiče převzít péči. Předpokladem pro zrušení rozhodnutí o péči tak byla podle § 4–21 vysoká pravděpodobnost, že rodič bude schopen poskytnout dítěti řádnou péči. Podle § 4–20 lze souhlas s osvojením udělit, pokud je třeba považovat za pravděpodobné, že rodič nebude trvale schopen poskytnout dítěti řádnou péči.

218. Městský soud tuto otázku posoudil především v části odůvodnění věnované žádosti stěžovatelky o zrušení rozhodnutí o péči, kterou lze shrnout takto. Její situace se v některých oblastech zlepšila (...). X však bylo zranitelné dítě, které v souvislosti s kontaktními schůzkami projevovalo citové reakce (...). Z předložených důkazů jasně vyplynulo, že zásadní omezení první stěžovatelky v době vydání rozsudku vrchního soudu v předchozím řízení nadále trvala. Nezlepšila svou schopnost zvládat kontaktní situace; potvrdila, že bude bojovat, dokud jí dítě nebude vráceno; a uvedla, že se nedomnívá, že by zveřejňování případu a opakující se soudní řízení mohlo být pro dítě z dlouhodobého hlediska škodlivé (...). Znalci, kteří vypovídali u soudu, s výjimkou K. M. navíc nedoporučovali navrácení X matce (...). Nebyl důvod se podrobněji zabývat dalšími argumenty týkajícími se schopnosti první stěžovatelky poskytnout péči, neboť návrat X k ní v žádném případě nepřipadal v úvahu vzhledem k vážným problémům, které by mu způsobilo odebrání z pěstounské rodiny (...).

219. Při rozhodování o žádosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí o zbavení první stěžovatelky rodičovské odpovědnosti k X a o povolení jeho osvojení se městský soud ztotožnil s odůvodněním úřadu týkajícím se alternativních kritérií uvedených v § 4–20 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí, a sice že je třeba považovat za pravděpodobné, že první stěžovatelka nebude trvale schopna poskytovat X řádnou péči nebo že X se natolik szil se svým domovem v pěstounské péči a tamním prostředím, že by mu jeho odebrání mohlo na základě celkového posouzení způsobit vážné problémy (...). Pokud jde o otázku schopnosti péče, stojí v této souvislosti za zmínku níže uvedené zjištění výboru. Nic nenavštěvovalo tomu, že by se schopnost péče první stěžovatelky od vydání rozsudku vrchního soudu dne 22. dubna 2010 zlepšila. Neuvedomila si, že X zanedbávala a nebyla schopna se soustředit na dítě a na to, co je pro něj nejlepší. Ačkoli byla známa skutečnost, že se první stěžovatelka vdala a měla druhé dítě, nebylo to rozhodující pro její schopnost pečovat o X. Byl obzvláště zranitelným dítětem a

během prvních tří týdnů svého života byl vážné a život ohrožujícím způsobem zanedbáván. Úřad rovněž přihlédl ke zkušenostem z kontaktních schůzek. Navíc vzhledem k tomu, že X žil v pěstounské rodině tři roky a první stěžovatelku neznal, jeho navrácení k ní by vyžadovalo velkou schopnost vcítit se do něj a porozumět jemu a problémům, které by zažíval. První stěžovatelka a její rodina však takovou empatii a pochopení zcela postrádaly (...).

220. Soud si je plně vědom prvořadého zájmu dítěte v procesu rozhodování. Proces vedoucí ke zbavení rodičovské odpovědnosti a souhlasu s osvojením však ukazuje, že se vnitrostátní orgány nepoladkusily o skutečné vyvážení zájmů dítěte a jeho biologické rodiny (viz § 207 a 208 výše), ale soustředily se na zájmy dítěte místo toho, aby se pokusily oba zájmy skloubit, a navíc fakticky vůbec neuvažovaly o možnosti opětovného sloučení dítěte s jeho biologickou rodinou. V této souvislosti Soud zejména není přesvědčen o tom, že příslušné vnitrostátní orgány řádně zvážily možný význam skutečnosti, že v době, kdy první stěžovatelka žádala o zrušení rozhodnutí o péči, případně o přiznání rozšířených práv na styk, procházela zásadními změnami ve svém životě: v létě a na podzim téhož roku, kdy bylo zahájeno napadené řízení, se vdala a narodilo se jí druhé dítě. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí městského soudu bylo z velké části založeno na posouzení nedostatečné schopnosti první stěžovatelky poskytovat péči, jeví se, že skutkový základ, z něhož při tomto posouzení městský soud vycházel, odhaluje několik nedostatků v rozhodovacím procesu.

221. Soud podotýká, že posuzovaná rozhodnutí byla přijata v situaci, kdy mezi první stěžovatelkou a X existoval jen velmi omezený kontakt. Úřad svým rozhodnutím ze dne 2. března 2009 a vrchní soud svým rozsudkem ze dne 22. dubna 2010 (kterým zrušil rozsudek městského soudu ze dne 19. srpna 2009) vycházely z toho, že je velmi pravděpodobné, že pěstounská péče bude dlouhodobá a že X bude vyrůstat v pěstounské rodině (...). Vrchní soud uvedl, že kontaktní schůzky by tak mohly sloužit jako prostředek k udržování kontaktu mezi matkou a synem, aby byl obeznámen se svými kořeny. Účelem nebylo navázat vztah za účelem budoucího návratu dítěte do péče biologické matky (tamtéž). Pokud jde o realizaci úpravy styku, Soud rovněž konstatuje, že tato úprava příliš nepřispívala k tomu, aby se první stěžovatelka mohla volně sbližovat s X, například pokud jde o místo konání schůzek a jejich účastníky. Ačkoli kontaktní schůzky často nedopadly dobře, zdá se, že se za účelem realizace kontaktu málo usilovalo o alternativní opatření. Stručně řečeno, Soud dospěl k závěru, že řídký kontakt, který mezi stěžovateli probíhal od doby, kdy byl X svěřen do pěstounské péče, poskytl jen omezené množství důkazů, z nichž by bylo možné vyvodit jasné závěry ohledně schopnosti první stěžovatelky poskytovat péči.

222. Soud dále považuje za významnou okolnost to, že od znaleckých posudků, které byly vypracovány v předchozím řízení v letech 2009 až 2010 a týkaly se převzetí do veřejné péče, nebyly vypracovány žádné aktualizované znalecké posudky. Jednalo se o posudky psychologa B. S. a rodinného terapeuta E. W. A. zadané orgány sociálně-právní ochrany dětí které se týkaly reakcí X na kontaktní schůzku na začátku září 2009 (...), a posudek psychologa M. S., který byl ustanoven vrchním soudem dne 15. listopadu 2009 (...). První posudek byl vypracován dne 20. února 2010 a druhý dne 3. března 2010 (...). V době, kdy městský soud dne 22. února 2012 vyhlásil rozsudek, byly oba posudky dva roky staré. Vedle dalších svědků, například rodinných příslušníků, vypovídali při jednání městského soudu v roce 2012 rovněž psychologové B.S. a M.S. (...). Oba psychologové však od doby, která předcházela jejich posudkům z počátku roku 2010, neprovedli žádná vyšetření, a pouze jeden z posudků, posudek

psychologa M.S., byl založen na pozorování vzájemné interakce mezi stěžovateli, a to pouze ve dvou případech (...).

223. Soud nepomíjí to, že orgány sociálně-právní ochrany dětí požadovaly od první stěžovatelky informace o její nové rodině, které zjevně odmítla poskytnout (...). Zároveň podotýká, že právní zástupce první stěžovatelky výslovně požádal o provedení nového znaleckého zkoumání, ale vrchní soud tuto žádost zamítl (...). Ani městský soud v průběhu řízení před ním nenařídil nové znalecké zkoumání z moci úřední. Ačkoli by obecně bylo na posouzení vnitrostátních orgánů, aby rozhodly, zda jsou znalecké posudky potřebné (viz např. *Sommerfeld*, cit. výše, § 71), Soud dospěl k závěru, že absence nového znaleckého zkoumání podstatně omezila věcné posouzení nové situace první stěžovatelky a její schopnosti péče v rozhodné době. Za těchto okolností jí nelze v rozporu s tím, co zřejmě naznačuje městský soud, důvodně vytýkat, že si neuvědomila, že opakované soudní řízení může být pro dítě z dlouhodobého hlediska škodlivé (...).

224. Z odůvodnění městského soudu navíc vyplývá, že při posuzování schopnosti péče první stěžovatelky věnoval zvláštní pozornost zvláštním potřebám péče o X, které byly posuzovány s ohledem na jeho zranitelnost. Zatímco však zranitelnost X byla hlavním důvodem pro původní rozhodnutí o jeho umístění do pěstounské péče (...), rozsudek městského soudu neobsahuje žádné informace o tom, jak mohla tato zranitelnost přetrvávat navzdory skutečnosti, že X žil v pěstounské péči od svých tří týdnů. Rovněž neobsahoval téměř žádnou analýzu povahy jeho zranitelnosti kromě stručného vyjádření znalců, že je snadné X vystresovat že a potřebuje hodně klidu, bezpečí a podpory, a konstatování jeho odporu a rezignace vůči kontaktu s první stěžovatelkou, zejména když čelil jejím citovým výlevům (...). Podle názoru Soudu bylo s ohledem na závažnost dotčených zájmů povinností příslušných orgánů podrobněji posoudit v rámci posuzovaného řízení zranitelnost X.

225. Na základě těchto skutečností, zejména s přihlédnutím k omezeným důkazům, které bylo možné vyvodit z uskutečněných kontaktních schůzek (viz § 221 výše), ve spojení s tím, že navzdory nové rodinné situaci první stěžovatelky nebylo nařízeno nové znalecké zkoumání její schopnosti poskytovat řádnou péči, a zásadnímu významu této skutečnosti v posouzení městského soudu (viz § 222–223 výše) a též s ohledem na nedostatečné odůvodnění týkající se přetrvávající zranitelnosti X (viz § 224 výše), nedospěl Soud k závěru, že by rozhodovací proces vedoucí k vydání napadeného rozhodnutí ze dne 22. února 2012 byl veden tak, aby bylo zajištěno, že všechny názory a zájmy stěžovatelů budou řádně zohledněny. Není tedy přesvědčen, že uvedený postup byl doprovázen zárukami, které odpovídaly závažnosti zásahu a závažnosti dotčených zájmů.

226. S ohledem na výše uvedené skutečnosti Soud dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy ve vztahu k oběma stěžovatelům.

(...)

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. (...)

2. třinácti hlasy proti čtyřem *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy ve vztahu k oběma stěžovatelům;
3. (...)
4. (...)
5. (...)

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyneseno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Štrasburku dne 10. září 2019.

Søren Prebensen
zástupce tajemnice

Linos-Alexandre Sicilianos
předseda

(...)